

FÖLDRAJZ

A beszéd fogyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

7 – 8. évfolyam

Tantárgyi bevezető:

A földrajztudomány a természeti és társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, ezáltal sajátos helyet foglal el, és összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. Ezen interdiszciplináris sajátosság alapján válik a földrajz szintetizáló, a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban feldolgozó tantárggyá. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk, mint egységes rendszer sérülékenységet, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei – és ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket. A földrajz a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágat képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is.

Általános célok, feladatok:

Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértésére csak a megújult szemléletű földrajzoktatás képes. Az oktatási hagyományok

újrágondolását teszi szükségessé az információforrások, illetve az általuk közvetített adatmennyiség rohamos növekedése is. Ezért napjaink földrajzoktatása szakít a leíró jellegű, szigorúan ismeretközlő hagyományokkal, és a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez a természeti-környezeti és a társadalmi-gazdasági folyamatokat szintetizálva, a jelen eseményein túlmutatva értékelésre, problémamegoldásra, jövőképzésre ösztönöz. A földrajzoktatás a különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

A földrajztanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A korszerű, a tanulók érdeklődését felkelteni képes földrajzoktatás alig képzelhető el a térinformatikai, illetve infokommunikációs eszközök használata nélkül, ez pedig hozzájárul a tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

Mindennapjainkat, életvitelünket, szokásainkat jelentősen átalakította és folyamatosan formálja a globalizáció. Ezért is fontos feladat, hogy a tanulók megértsék, hogyan válnak globális folyamatokká, jelenségekké az egyes regionális történések, és ez a folyamat hogyan befolyásolja mindennapi életünket. A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás

hozzájárul az empátikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és viszonyulás kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához. A tantárgy komplexitására, szintetizáló jellegére, a tantárgy által közvetített földrajzi-földtani, környezeti, gazdasági ismeretekre, gondolkodás- és szemléletmódra építve a tanulók ilyen irányú pályaaorientációját is jelentősen támogatja.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén).

A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez.

A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek

alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Modern földrajzoktatásunk révén napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

A beszédfigyelmetlen tanulók sajátos nevelési igényei miatti specialitások a tantárgy vonatkozásában:

A beszédfigyelmetlen tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok, az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek az irányadóak, de azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama módosulhat.

A nyelvfejlődési zavar jelentős és életre szóló kommunikációs hátrányt jelent akkor is, ha az egyén intelligenciája átlag feletti, hiszen nehezen tudja gondolatait kifejezni, megértetni társaival.

A nyelvi zavarral küzdő gyermekek általában más – nem nyelvi – szimbólum-rendszerekben jól eligazodnak, ezért pl. matematikai képességeik vagy képi-vizuális feldolgozásuk általában megfelelő, akár kiváló is lehet, amit kifejezetten jól lehet alkalmazni a természettudományos órákon.

A fejlesztés lehetőségei, módjai:

- A módszerek megválasztásakor az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, és a korrekció adott szakaszának figyelembevétele szükséges.
- A kommunikáció fejlesztése mellett fontos feladat a gyengébb részképességek megerősítése, kibontakoztatása.
- A kommunikáció fejlesztése tartalmazza a beszédfigyelem és emlékezet fejlesztést, az aktív és passzív szókincs bővítését, a grammatikai rendezést, a mondatalkotás fejlesztését, a beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztését.
- A tanítás/ tanulási folyamatban a legkisebb lépésekben való haladás elve, melyben minden apró mozzanat pontosan tervezett.
- Mindvégig hosszabb gyakorlási és bevésési idő biztosítása.
- Állandó, visszatérő ismétlés, állandó gyakoroltatás.
- Analóg gyakorlási sorok rendszeres, folyamatos jelenléte.
- Állandó motiváció elve: konkrétumokhoz kötődő, manipulálható, sokféle szemléltetésre épülő tanítás.
- Mindig a konkrétumból indított lassú elvonatkoztatás
- Tanórákon a tények, fogalmak, gondolatok, érzések, vélemények felfogása, értelmezése, kifejezése, vagyis a szövegalkotás és a szövegértés az anyanyelv használatával történik
- Az anyanyelv használatához kapcsolódó nyelvhelyességi szabályok gyakorlati alkalmazása (és betartása) a természettudomány órákon is alapvető képességfejlesztési feladat,
- A tananyag feldolgozása során bővül az általános és speciális szókincsük, fejlődik szóbeli és írásbeli kommunikációs képességük.

Értékelési szempontok

A beszéd- és nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók szóbeli számonkérését lehetőség szerint minimalizáljuk, számukra legcélszerűbbek a komplementer – nyelvi készségtől független – feldolgozási, számonkérési módok.

A tananyag-feldolgozásban és a számonkérésben részesítsük előnyben a nem nyelvi megoldási módokat. Pl. rajzos vagy más képi feldolgozást, digitális alkalmazásokat használhatunk, ahol a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló is a többiekhez hasonló, netán kiemelkedő képességeket mutat.

Az értékelés területei:

A tanuló

- elsajátította-e a természettudományok és a társadalomtudományok alapvető vizsgálati módszereit?
- ismeri és tudja-e alkalmazni az önálló ismeretszerzés lépéseit?
- képes-e önálló megfigyelésre, kísérletezésre, eszközhasználatra, térképi mérésekre, számítások elvégzésére?
- ismeri-e a legfontosabb földrajzi tényeket, jelenségeket, fogalmakat, folyamatokat?
- felismeri-e és tudja-e példákkal bizonyítani a tények, jelenségek közötti hasonlóságokat és különbségeket, oksági összefüggéseket, logikai kapcsolatokat?
- tud-e csoportosítani a megadott szempontok alapján, felismeri-e a csoportosítás szempontjait?
- hogyan tájékozódik a térképen? Milyen a térképhasználati szintje a szemléleti és a logikai térképolvasás területén?
- képes-e ismereteket szerezni ábrák, képek, tematikus térképek, adatsorok, metszetek, grafikonok, térképvázlatok elemzésével, illetve azok kiegészítésével, készítésével?
- tudja-e a természeti és a társadalmi folyamatok térbeli és időbeli változásait érzékelni, értelmezni, sorrendiségüket megállapítani, példákkal bizonyítani?
- felismeri-e a hazai, az európai és a világgazdasági társadalmi-gazdasági folyamatok összefüggéseit, tendenciáit?
- ismeri-e azokat a folyamatokat, amelyek globális környezeti válságjelenségekhez vezetnek?
- felismeri-e a társadalmi-gazdasági modernizáció, kedvező és kedvezőtlen társadalmi-gazdasági környezeti következményeit?
- alá tudja-e példákkal támasztani a földrajzi környezet megóvásának szükségességét?
- rendelkezik-e megfelelő jártassággal az adott témához illeszkedő információs anyagok és információ-hordozók kiválasztásában és alkalmazásában?
- hogyan fejlődött a tanulási technikája, megismerési, rögzítési és felidézési módszere?
- képes-e információ- és adatgyűjtésre (pl. internet használata, könyvtár), ezek feldolgozására; vázlat, feleletterv, kiselőadás, házi dolgozat készítésére; feladatlapok megoldására, önellenőrzésre?

- igényévé, szokásává vált-e az önművelés, a társadalmi, gazdasági, környezeti aktualitások iránti érdeklődés, nyitottság?

Az értékelés leggyakoribb formái:

- Egyszerű kontúrtérképes feladatok megoldása a topográfiai fogalmak elsajátításának ellenőrzésére.
A térképhasználat képességének fejlődését nyomon követő rövid írásbeli feladatok rendszeres alkalmazása a tanórán (pl.: helymeghatározás, információk leolvasása a térképekről).
- Önálló tanulói munka (adat- és információgyűjtés, információk feldolgozása, fogalmazás, rövid beszámoló, ismertetés) értékelése.
- A nagyobb tartalmi egységek végén különböző típusú feladatokból álló, az ismeretek egyszerű alkalmazását is igénylő témazáró feladatsor a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek és készségek ellenőrzésére.
- Az önálló és csoportos tanulói tevékenység megfigyelés alapján történő értékelése.
- Szóbeli feleltetés, a nyelvi szint és akadályozottság figyelembe vételével.
- Írásbeli ellenőrzés: munkafüzet, feladatlap, témaközi, témazáró javítása, értékelése.
- Önálló (tanórán kívüli) megfigyelések, kiselőadások, projektmunkák, adatgyűjtések, “kutatások” megbeszélése, digitális eszközhasználat minősítése.

Összesített óraszám táblázat évfolyamonként

Évfolyam	7.	8.
Éves óraszám	34	68
Heti óraszám	1	2

FÖLDRAJZ

A beszéd fogyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

7. évfolyam

Az önálló földrajztanítás az általános iskola 7. évfolyamán kezdődik, de földrajzi tartalmakkal már korábban, az alsó tagozatos környezetismeret keretében és 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában is találkoznak a tanulók. Ezért fontos, hogy az önálló földrajztanítás tudatosan építsen a korábban már megszerzett ismeretekre és a már meglévő kompetenciákra.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a Magyarország és a Kárpát-medence területét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók majd a felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárokká váljanak.

A 7. évfolyamon kiemelt feladat, közvetlen környezetünkön keresztül, a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri Magyarország és a Kárpát-medence legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján hazánkkal és szűkebb környezetünkkel kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör	Órakeret
Tájékozódás a földrajzi térben	3
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza	3
A Kárpát-medence térsége	5
Magyarország földrajza	23
Összesen	34

7. évfolyam

Témakör	Tájékozódás a földrajzi térben	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Fő- és mellékvilágtájak ismerete, tájolás iránytű segítségével. Pontos tájékozódás a térképen, a földgömbön és a valóságban. A méretarány és aránymérték fogalmának ismerete. A kisebbítés mértékének értéke, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen környezet leképezésének módjai a térkép nyelvezetére. Térképvázlat, útvonalterv készítése, adott terepen való pontos tájékozódás. A valóság és a térképi ábrázolás összefüggéseinek megvilágítása. A különböző térképek értelmezése, felhasználása az információszerzés folyamatában.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése. – A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése. – Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése. – Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. – Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz – A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete. – A térkép fogalma és jelrendszere – A hagyományos és digitális térképek fajtái. – Távérzékelés és földrajzi alkalmazásai (műholdképek, légifelvételek). – A földrajzi helymeghatározás módszerei.	– használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket; – tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket; – gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével; – el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket; – azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit; Tevékenységek: • Egy adott útvonal (pl. osztálykirándulás) útvonalának tervezése nyomtatott és digitális térképek, online felületek segítségével. • Iránytű, térkép, (GPS) használatának gyakorlása terepi tájékozódási feladatok, kereső játékok során. • Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen. • Játékos feladatok a földrajzi helyek meghatározására megadott földrajzi koordináták segítségével. • Alaprajzkészítés, térképvázlat-készítés szöveg, leírás alapján. • Geocaching játék bemutatása. • Tematikus térképek megadott szempontok szerinti elemzése. • Különböző időpontokban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	földrajzi fókusz, keresőhálózat, fő- és mellékvilágítójak, méretarány, aránymérték, szintvonal

Témakör	Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Megfelelő tájékozódás a lakóhelyen, lakcím pontos ismerete, a lakóhely központjában lévő szolgáltatások ismerete, helyi tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésével a haza- és a nemzettudat formálása. Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével. A közvetlen lakóhely és környezete természeti feltételeinek, társadalmi-gazdasági életének megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerésével és ezekre vonatkozó megoldási javaslatok elkészítésével a döntési képesség, valamint a szociális és vállalkozói kompetenciák fejlesztése. – Az adott terület komplex földrajzi elemzése során a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése. – A lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatok felismerése, valamint feldolgozása eredményeként a fenntartható fejlődés és környezettudatosság fejlesztése – A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása.	– bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait; – szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, magyarázza kialakulásuk okait. – elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; – összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket; – javaslatot fogalmaz meg lakókörnyezete jövőbeli, környezeti szempontokat szem előtt tartó, fenntartható fejlesztésére;

– Véleményalkotás a lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalom-földrajzi folyamatokról. – Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, azok értelmezése és rendszerezése. – A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben. – A szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek bemutatása. – A lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése. – Egy földrajzi hely bemutatásának szempontjai, a bemutatás módjai, lehetőségei. – A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. – A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. – Debrecen, mint több szerepkörű nagyváros bemutatása szempontsor alapján: földrajzi elhelyezkedés, terület, népesség, történelmi háttér, természeti adottságok, iparágazatok, mezőgazdasági tevékenység, szolgáltatások, nevezetességek, idegenforgalom, kulturális programlehetőségek, szerepkörök.	– érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett; – ismerje meg lakóhelye természeti adottságait és az ebből adódó gazdasági szerepköreit; – gyakorolja az információszerzés különböző módjait: lakóhellyel kapcsolatos írások, dokumentumok keresése, olvasása, beszélgetés idősekkel, interjú készítése; – ismerje meg lakóhelye hagyományait, kulturális és építészeti jellegzetességeit – tájékozódjon a település múltjáról, jelenéről, jövőjéről, iparáról, mezőgazdaságáról, kereskedelméről, közlekedéséről; Tevékenységek: • A Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevőprogram segítségével a közvetlen környezet virtuális felfedezése. • Irányított beszélgetés a helyi írott és elektronikus médiából gyűjtött földrajzi tartalmú információkról. • Helyzetgyakorlat: idegenvezetés a településen. • Ötletbörze a szűkebb lakókörnyezet társadalmi és gazdasági problémáinak feltárására, és az ezekre vonatkozó megoldási javaslatok megfogalmazása. • Projektfeladat: poszter, prezentáció vagy rövid videofilm készítése a szűkebb lakóhely természeti és kulturális értékeiről. • Helyszínrajz, fotó, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről. • A Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevőprogram segítségével a közvetlen környezet virtuális felfedezése (Google Map). • Plakát, egyszerű PPT bemutatása, tábló készítése.
--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Debrecen, Nagytemplom, Déri Múzeum, Debreceni Egyetem Főépülete, Debreceni Református Kollégium Múzeuma, Kossuth-szobor, Csokonai Színház, Agóra Tudományos Élményközpont, Nagyerdei Stadion, Aquaticum, Sétálóutca, Kerekerdő Élménypark, Debreceni Állatkert, szerepkör, szolgáltatás, megyeszékhely, mezőváros, cívisváros, történelmi városmag, kézműipar, kulturális érték, természeti érték
------------------------------------	---

Témakör	A Kárpát-medence térsége	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat. Áttekintő kép Európa és benne Közép-Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről, környezeti veszélyhelyzetekről. A magas- és a középhegyvidék, a dombvidék és a feltöltött síkság tipikus tája. A közép-európai és a magyarországi nagytájak ismerete.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek, az ember életmódját meghatározó feltételeknek az összekapcsolásával, illetve prognosztizálással. A kritikai és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése stratégiai tervezéssel társadalmi, környezetvédelmi témájú feladatmegoldásban tanári útmutatással. Időszemlélet fejlesztése különböző léptékű földtani, földrajzi, környezeti folyamatok elemzésével (a Kárpát-medencevidék kialakulása, az ember környezet-átalakító tevékenysége). A szociális kompetencia fejlesztése a medencevidék népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek, az együttműködés szubjektív korlátainak felismertetésével. A digitális kompetencia fejlesztése digitális prezentációs kiselőadás készítésével.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével. – A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján. – Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek felismerésével. – A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével. – A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése. – Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása. – A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető okok, összefüggések és következmények értelmezése. – A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése. – A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása. – A medence, mint társadalmi-gazdasági egység. – Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében. – A Kárpát-medence térségének nagytájai.	– rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit; – példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi, és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat. – elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; – bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és a fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit; – következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire; – híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; – nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt; – Tevékenységek: • Élménybeszámoló készítése egy Kárpát-medencében tett kirándulásról. • Tértágítás és térszűkítés, tájrendszerezés képek és térképrészletek alapján Magyarország és a Kárpát-medence viszonylatában.

– Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát-medence térségében. <u>Kárpát-medence:</u> ○ a Kárpát-medence magashegységi keretének országai ○ Ausztria, mint a legfejlettebb gazdaságú alpi szomszéd földrajzi jellemzése. Magyar szórványok, Őrvidék; a hazánkkal való társadalmi-gazdasági kapcsolatok. ○ Szlovénia, mint a legfejlettebb délszláv térség és Szlovákia, mint a fiatal kárpáti ország (a Felvidék) földrajzi jellemzőinek megismerése és bemutatása. ○ Románia gazdag természeti erőforrásokra épülő útkereső gazdaságának bemutatása; Erdély és Partium földrajzi jellemzése. ○ Ukrajna, mint Kelet-Európa potenciális élettára, energiaszolgáltatója földrajzi-környezeti kapcsolatrendszerének feltárása; ○ Kárpátalja földrajzi jellemzése. ○ Horvátország és Szerbia: hasonló nyelv, eltérő vallás és kultúra (országok összehasonlító természet- és társadalom-földrajzi jellemzése); a Vajdaság, Délvidék magyarlakta termékeny tájának földrajzi jellemzése;	• Fotógaléria összeállítása a Kárpát-medence tájainak és országainak bemutatására, narráció elkészítése pármunkában. • A térségben előforduló környezeti és természeti veszélyek bemutatása irányított esetelemzéssel. • A medencejelleg következményeinek feltárása logikai lánc alkotásával • A térség erőforrásainak rendszerezése táblázatban. • Az egyes nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése játékos formában képek, fotómontázs, irodalmi részlet, lényegkiemelő tanulói rajz stb. alapján. • Projektfeladat: utazási kiállítás tervezése a Kárpát-medence természeti és kulturális értékeinek bemutatására. • Kooperatív módszerek alkalmazásával adatgyűjtés, - rendszerezés és - bemutatás a Kárpát-medence térségének társadalmi-gazdasági folyamatiról, a területi fejlettség különbségeiről. • Projektfeladat: egy Kárpát-medencei osztálykirándulás útvonalának és programtervének kidolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás
Topográfiai fogalmak	Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó; Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

Témakör	Magyarország földrajza	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi jellemzői, nagytájai. Magyarország nagytájai és egyes középtájai, megyéi, néhány városa. A hegységek és a felszín alatti vizek típusai. A középhegység, a karsztvidék és a feltöltött alföld tipikus táj. A Kárpát-medence társadalomföldrajzi jellemzői. Magyarország megyéi, néhány városa. A gazdasági ágazatok szerepe az országok életében és kapcsolataik különböző példái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térszemlélet fejlesztése Magyarország földjének a Kárpát-medencevidék egészében való földrajzi értelmezésével. Az oksági gondolkodás fejlesztése az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével (az összehasonlító földrajzi elemzés módszerével, a jellemzők okainak és következményeinek összekapcsolásával). A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésével a haza- és a nemzettudat formálása. Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével. Gazdasági nevelés a gazdasági ágazatok jellegzetességeinek, értékeinek, gondjainak problémaközpontú megközelítésével, gondolatvázlatok készítésével és stratégiai tervezéssel. A kreativitás, a kezdeményező- és vállalkozóképesség szerepének felismerése a társadalmi-gazdasági fejlődésben regionális és hazai példákon. Állampolgárságra nevelés a hírek földrajzi-környezeti tartalmú információinak értelmezésével, nézetek megfogalmazásával, kifejtésével. A gyakorlati életre nevelés az internetalapú szolgáltatások (pl. adattárak, menetredek, idegenforgalmi ajánlatok) használatával, a szerzett ismeretek másokkal való digitális megosztásával, valamint a tudatos vásárlói magatartás jellemzőinek bemutatásával.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése. – Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése. – A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése. – Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése. – Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan. – A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során – A kommunikációs és esztétikai kompetenciák fejlesztése Magyarország témakörben önállóan készített prezentáció bemutatásával. – Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire – Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-	– rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit; – összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket; – ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában. – népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; – következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire; – elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; – híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; – reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik; Tevékenységek: • Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak megadott szempontok alapján történő feldolgozása hagyományos és digitális térképek, internetről gyűjtött

gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői. – Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében. – Egy kistáj, középtáj vagy település komplex és problémaközpontú vizsgálata. – Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján. – Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek értékelő megközelítése és megoldási-fejlesztési javaslatok. – Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése. – A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése. – A védettség különböző fokozatainak és jellegének összehasonlítása helyek, objektumok példáin; a védelem lényegének megértése, a védett helyeken engedélyezett tevékenységek megismerése; kulturális hungarikumok megismerése projektmunkában. – A településfajták, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókönyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések). – A régiók és Budapest földrajzi jellemzése, változó súlyuk okainak elemzése; a falusias térségek válsághelyzetének, felzárkózásuk lehetőségeinek megismerése.	adatok felhasználásával, kooperatív módszer alkalmazásával. • A topográfiai ismeretek elmélyítése online topográfiai játékok segítségével. • Projektfeladat: osztálykirándulás tervezése Magyarország egy kiválasztott középtájának megismerésére. • Prezentáció készítése egy kiválasztott tájról vagy településről. • Természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági adatsorok rendszerezése, szemléletes ábrázolása és az adatok értelmezése. • Disputa a híradásokban megjelent hazai, természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági jelenségekről, folyamatokról. • Nemzeti értékek, hungarikumok bemutatására iskolai kiállítás szervezése • Hazánk területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulását ábrázoló képekhez, rövidfilmekhez narráció készítése. • Hazánk nemzetközi gazdasági szerepének igazolása a média és az internet segítségével. • Interaktív termékbemutató összeállítása a magyar gazdaság nemzetközi jelentőségű termékeiből. • Magyarország idegenforgalmi adottságainak és lehetőségeinek bemutatása képeslapok, tájfotók segítségével. • Projektfeladat: akcióterv készítése természeti és társadalmi-gazdasági értékeink megőrzésére. • Magyarország szerepvállalásának ismertetése a nemzetközi környezetvédelmi programokban, internetes források felhasználásával. • Projektfeladat: plakát, szórólap készítése Magyarország idegenforgalmi értékeiről. • Gondolattérkép készítése Magyarország és az Európai Unió kapcsolatáról.
---	--

– A magyar gazdaság főbb működési területei. – Az átmenő forgalom jellemzői és infrastruktúrája; a térben és szerkezetében változó külgazdasági kapcsolatok. – Az idegenforgalom szerepe a gazdaságban, elérő jellegű körzetei. – Hagyományos mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, ételek; a hagyományok földrajzi alapjai. A magyar mezőgazdaság helye a globális gazdaságban, európai integrációban. – A húzóágazatok (autóipar, gyógyszeripar, kommunikációs ágazat) szerepe, jövőbeli lehetőségei. – A tudásipar feltételei és jellemzése; az ipari és infoparkok szerepe.	• Turisztikai kiadványok, pl. szórólapok, tájékoztatók alapján Magyarország idegenforgalmi adottságainak feldolgozása kooperatív módszerek alkalmazásával. • Projektfeladat: beszámoló készítése a saját település (vagy egy választott kistáj, középtáj) hagyományos és megújuló energiaforrásairól, az adott térségben a fenntarthatóságot szem előtt tartó törekvésekről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség Hordalékkúp síkság, löszvidék, árterület, szikes puszták, dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, történelmi emlékhely, a törvény erejénél fogva védett terület és érték, bioszféra-rezervátum, termék-eredetvédelem. Fogyó társadalom, településhálózat, régió, európai régió, tranzitország, menekültstátusz, termelői támogatási rendszer, kistermelő, vállalkozás, fogyasztói kosár, idegenforgalmi körzet, gyógyturizmus, bor- és gasztronómiai turizmus, falusi turizmus, szolgáltatáskereskedelem, tudásipar, infopark.
Topográfiai ismeretek	Nagytájak: Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja Egyéb földrajzi helyszínek: Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodroghely, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Órség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-

	medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)- hegység; Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala; Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi, megyeszékhelyei Magyarország megyei jogú városai. Balatonfüred, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hévíz, Kalocsa, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Mohács, Paks, Röske, Siófok, Százhalombatta, Szentendre, Szentgotthárd, Tihany, Tiszaújváros, Visegrád, Visonta, Záhony.
--	--

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén:

A várt eredmények a beszédfigyatekos tanulók egyéni fejleszthetőségének figyelembe vételével értendők, a rendelkezésre álló dokumentumokban (anamnézis, személyi adatok, szakértői vélemény) foglaltakat alapul véve.

- tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket
- rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről
- látja a térkép és a környezeti valóság kapcsolatát, megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása
- képes műveletvégzésre a térképen – távolságmérés, keresőháló
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt
- ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban
- ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal.
- értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze
- a közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen
- képes elemi térképolvasásra hazánk néhány tematikus térképén (felismerés, keresés).

- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt
- képes jellemezni néhány mondatban a nagytájakat – földrajzi elhelyezkedés, természeti adottságok, erőforrások, gazdasági tevékenységek
- ismeri hazánk fontosabb iparágainak telephelyeit
- megnevezi a megyéket és megyeszékhelyeket
- képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit
- Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni
- értse, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok regionális folyamatokkal függenek össze

FÖLDRAJZ

A beszédfigyatekos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült 8. évfolyam

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A 8. évfolyamon kiemelt feladat, a Föld megismertetésén keresztül, a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri Európa és a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit,
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlítja tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 2 óra

Éves óraszám: 68 óra

Témakör	Órakeret
A földrajzi övezetesség rendszere	10
Európa földrajza	25
Az Európán kívüli kontinensek földrajza	25
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	8
Összesen	68

8. évfolyam

Témakör	A földrajzi övezetesség rendszere	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulására. A nedves és a száraz kontinentális éghajlat jellemzése, társadalmi-gazdasági hatásainak felismerése hazai példákon. A Föld gömb alakjának és az éghajlati övezetek kialakulásának összekapcsolása.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során. Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése. Szociális nevelés a környezet és az életmód kapcsolatának felfedezésével. Családi életre nevelés a más kultúrákban jellemző családi életmódok bemutatásával.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– Bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit. – Összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben. – Példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére. – Helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer. – Példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg. – Ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában. – Az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra. – A környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére. <u>Éghajlati alapismeretek:</u>	– a földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése; – az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése; – környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével; – a vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése; – a kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise; – az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával; – az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése; – az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése; – a földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása; – a forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői; – a függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései;

○ az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata ○ az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése ○ éghajlati diagram olvasása ○ a forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása ○ esőerdő-vidék (a felszálló légáramlás következménye, jellemzői, erdőirtás és termőföld-erózió) ○ szavannavidék (az évszakos esőzés következményei, legelőváltó gazdálkodás, az elsivatagosodás folyamata) ○ sivatag (a leszálló légáramlás uralma, jellemzői, napenergia-készlet) ○ a mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése ○ a mediterrán táj és a mediterrán gazdálkodás jellemzése ○ a tajgavidék és az erdőgazdálkodás jellemzése ○ a megvilágítás évszakos különbsége következményének felismerése a szélsőséges természeti viszonyokban ○ a függőleges földrajzi övezetesség természetföldrajzi adottságok függőleges változásának és a hegység éghajlat- és vízváltó szerepének felismerése ○ a magashegységi táj jellemzése ○ a vízenergia-hasznosítás modellszerű értelmezése ○ helyes magatartás lavinaveszélykor	Tevékenységek: • Montázs készítése egy éghajlati területre jellemző képekből. • Az éghajlati övezetek bemutatása prezentáció/kiselőadás segítségével. • Képzeltbeli riport készítése: Hogyan zajlik egy adott övben (pl. egy térítői öv) élő gyerek egy napja? • A földrajzi övezetesség kialakulásának összefüggéseit mutató magyarázó ábrák, modellek közös értelmezése, ok-okozati összefüggések megfogalmazása. • Éghajlati diagram alapján rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról. • Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása. • Szerepjáték: élethelyzetek – pl. piaci vásárlás – egy adott éghajlatú területen. • Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével. • Az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével. • Összefogásra, cselekvésre felhívó plakát készítése az egész Földet érintő éghajlatváltozás megállításáért. • Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj (esőerdő-, szavanna- és tajgavidék, sivatag, mediterrán és magashegységi táj)

Témakör	Európa földrajza	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények felismerése példákban. Eligazodás a földtörténeti időben. A földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságai, környezeti problémái. A szélrendszerek éghajlatot meghatározó szerepe. A földrészek és ország csoportok szerepe a világgazdaságban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az Európa-tudat megalapozása az integrációs folyamat céljainak megismertetésével, napjaink törekvéseinek érzékeltetésével. A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a távoli földrészekkel kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával. Az analízis képesség fejlesztése Európa természetföldrajzi adottságai és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyek feldolgozásával. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az európai kulturális sokszínűség földrajzi okainak és a népességkeveredés következményeinek elemzése során. A közös európai kultúra, főként földrajzi alapjainak ismerete és a megőrzésére irányuló igény kialakítása. Az információszerzési képesség fejlesztése adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemzésével, a földrajzi övek jellemzési szempontjainak önálló használatával.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése. – A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során. – Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése.	– megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat; – probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit; – ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét. – ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;

– Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, probléma centrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése. – A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése. – Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése. – Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal. – Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata. – Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében. – Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője. <u>Észak-Európa:</u> ○ az északi fekvés következményeinek megismerése; az eltérő jellegű természeti tájak, az adottságaikhoz igazodó munkamegosztás modellezése; országai jóléte, gazdagsága okainak, összetevőinek értelmezése ○ a tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében ○ a tengerparti fekvés elszigetelő és a világ más részeivel összekötő szerepének, az életmódra gyakorolt hatásának belátása <u>Dél-Európa:</u>	– népesség- és település-földrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; – foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük; – bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit; – elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt; – ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában; – híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; – reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik; – nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt; Tevékenységek: • Az én Európám – szubjektív térkép készítése Európáról. • Európa tipikus tájainak bemutatása tanulócsoportok által készített modellek segítségével. • Európával kapcsolatos kvízzjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen. • A kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével. • Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására.
---	--

○ Dél-Európa természetföldrajzi jellemzése; a napfényövezet, a kikötőövezet és az üdülőövezet földrajzi-környezeti modelljének megalkotása. ○ az országok gazdasági életének, a szolgáltató ágazatok súlyának megismerése ○ a népességmozgások és a menekültáradat kialakulási okainak és következményeinek értelmezése Olaszország példáján ○ a Balkán-térség ○ a térség természetföldrajzi jellemzése, a karsztvidékek modellezése; a kultúrák találkozási következményeinek felismerése példákban <u>Nyugat-Európa:</u> ○ A nyugati fekvés földrajzi következményeinek felismerése, Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése. ○ A fosszilis energiahordozó és ásványi nyersanyag-készletek fogyása következményeinek felismerése. ○ Bányavidékek és ipari körzetek átalakulási folyamatának és a gazdasági szerkezet modernizációjának értelmezése. ○ A szélenergia-hasznosítás; a környezet savanyodása, a vízszennyeződés okozati és prognosztikus értelmezése. ○ Regionális földrajzi sajátosságai megismerése összehasonlító elemzéssel. ○ Egyesült Királyság (a gyarmattartó szigetország, a világ műhelye és a profilt váltó iparvidékek). ○ Franciaország (az élelmiszertermelés és a könnyűipar hagyományainak, a modern ipar kialakulásának földrajzi összefüggései). <u>Kelet-Európa:</u> ○ a kontinensbelseji fekvés és a hatalmas kiterjedés természet- és társadalom-	• Európai népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínpítés módszerével. • Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, komplex elemzése. • Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése. • Helyzetgyakorlat a külföldön történő tanuláshoz, munkavállaláshoz kapcsolódóan. • Virtuális séta összeállítása egy kiválasztott európai nemzeti parkban, geoparkban, világörökségi helyszínen. • Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása. • Élmenybeszámoló egy átélt vagy elképzelt európai utazásról, irányított szempontok alapján. • Gyűjtőmunka új európai nagyberuházásokról, az Európai Unióban található cégek magyarországi telephelyválasztásáról. • A településen és környékén európai támogatásból megvalósult fejlesztések bemutatása önálló gyűjtőmunka alapján. • Európa fejlettségbeli területi különbségeinek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása. • Európa jövője – plakátkészítés • Ország, illetve táj névjegyének tervezése és elkészítése. • Projekt módszer: tematikus (pl. kikötők, magashegységi tájak stb.) európai körutazás összeállítása és a tervek bemutatása.
--	--

földrajzi következményeinek felismerése (összehasonlító tematikus térképolvasás). ○ a termelési kapcsolatrendszerek (ásványi nyersanyag-, energiahordozó-kitermelés és feldolgozóipari ágazatok; energiagazdaság, erdőgazdálkodás és fafeldolgozás; eltérő célú mezőgazdasági termelés) megértése. ○ Oroszország ○ az európai és ázsiai erőközpont sokszínű természeti és társadalmi alapjai, nagy területi fejlettségkülönbsége <u>Közép-Európa:</u> ○ a hegyvidéki Közép-Európa: a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása. ○ a medencei Közép-Európa: a gazdasági-társadalmi élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvídek feltöltött alföldjein, dombvidékeken, középhegységi tipikus tájain ○ a közép-európai országok összefonódó gazdasági múltjának és jelenének értelmezése. A vegyipari és a gépipari kapcsolatrendszerek felismerése ○ Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi jellemzése ○ Németország földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése (esetelemzés, mentális térképkészítés)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	agglomeráció, deltatorokolat, előregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorokolat, vendégmunkás, Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés, Öregedő társadalom; indo-európai nyelvcsalád; soknemzetiségű ország; uniós polgár, állampolgár; letelepedési engedély, munkavállalási

	engedély. Gazdasági és politikai integráció; euró-övezet, Schengeni övezet. Fjord, moréna. Kikötőövezet, üdülőövezet, karsztvidék, tengeri bányászat, vízerőmű, földhőerőmű. Kereskedelmi flotta, bérfuvarozás, parasztgazdaság, földbérleti rendszer, mezőgazdasági szövetkezet, munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerő-vándorlás, időszakos idegenforgalom. Bányavidék, átalakuló ipari körzet, szélpark, savas ülepedés és eső, a környezet savanyodása.
Topográfiai ismeretek	Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német - középhegység, Szudéták, Cseh - medence, Kelet – Európai - síkság, Német – Lengyel - alföld, Kaszpi –mélyföld, Ruhr-vidék, Szilézia; Bodeni -tó, Dnyeper, Don, Duna–Majna–Rajna vízi út, Visztula, Volga, Oroszország, Svájc; Brno, Frankfurt, Gdańsk, Hamburg, Katowice, Köln, Krakkó, Moszkva, München, Plzeň, Stuttgart, Szentpétervár, Volgograd.

Témakör	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása Afrika, Ausztrália, Óceánia, Amerika, Ázsia és a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről, a Föld fejlődéséről, a földrajzi övezetességi rendszerről tanultak alkalmazásával. Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással. A valós térbeli viszonyok megismertetése térkép alapján, a szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek természeti, társadalmi, gazdasági, történelmi adottságainak elemzésével. A földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének megmutatása. A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, okainak, társadalmi és környezeti következményeinek megértetése. Az országjellemzés algoritmusának alkalmaztatása.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése. – A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása. – A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, azok okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása. – Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi-gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban. – Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével. – A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. – Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján. – Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása – Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján. – A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján. – A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján	– megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat; – probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit; – bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit; – ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat; – népesség- és település-földrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; – foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük; – híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; – nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt; – példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi, és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat; – a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére; Tevékenységek:

<u>Afrika:</u> ○ Afrika domborzatának és tájainak megismerése ○ erőforrások: a földtani szerkezet és az övezetesség ○ Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály) ○ Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon ○ afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra ○ az ásványkincs- és energiahordozó készletek területi és gazdasági ellentmondásosságának értelmezése. ○ emberfajták, népek és kultúrák találkozása ○ a népességrobbanás, a fiatal népesség és következményeinek összekapcsolása eseteírásokban (etnikai feszültségek, országok közötti és polgárháborúk) ○ a trópusi mezőgazdaság változatos formái (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeinek feltárása ○ Száhel, az éhezés és a szegénység földje: a természeti, társadalmi, egészségügyi veszélyhelyzetek (pl. menekültek, járványok, túllegeltetés), ökológiai katasztrófa okozati megismerése, nemzetközi segítségnyújtás szükségességének felismerése ○ Egyiptom: az ősi kultúra és a globális világ ellentmondásainak megértése. <u>Ausztrália és Óceánia:</u> ○ Ausztrália, a kontinensnyi ország, elszigetelt fekvés, ellentmondásos	• Kontinensekre, országokra jellemző képek keresése az interneten, azokból montázs készítése. • Kontinensek földrajzi jellemzőit összehasonlító grafikus rendező készítése. • Az én kontinensem – szubjektív térkép készítése egy adott kontinensről. • Az egyes kontinensek tipikus tájainak bemutatása tanulócsoporthoz által készített modellek segítségével. • Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízzjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen. • A kontinens országainak, országcsoporthozinak bemutatása pl. kooperatív technika, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével • Távoli népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat. • Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása. • Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése. • Virtuális séta, kirándulás összeállítása egy kiválasztott világörökségi helyszínen, illetve országban. • Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása. • Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján. • Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése. • Projekt módszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörűli út összeállítása és bemutatása.
--	--

természeti adottságok (sivatag és artézivíz-készlet, termékeny alföldek és hegyvidék) és következményeik ismerete ○ Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése <u>A sarkvidékek földrajza:</u> ○ az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzi jellemzése ○ az ózonréteg-elvékonyodás okainak és következményeinek átlátása ○ a sarkvidék, mint speciális élettér értelmezése ○ az Antarktika szerepének, a kutatóállomások jelentőségének megismerése ○ a világtenger földrajza, az óceánok és tengerek földrajzi jellemzőinek, a tengeráramlások szerepének, a világtenger, mint erőforrás (ásványkincsek, árapály energia, halászat) és mint veszélyforrás (szökőár) megismerése ○ a veszélyeztető folyamatok (pl. vízszennyezés, túlhalászás) egyszerű értelmezése. <u>Amerika:</u> ○ a földrész szerkezeti tagolódásának, a szerkezetfejlődési múlt gazdaságot és életmódot meghatározó szerepének megismerése ○ észak-, dél- és közép-amerikai tájtipusok összehasonlító elemzése ○ a természetföldrajzi övezetesség, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zártság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése	• A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. • Élet az óriásvárosokban az Amerikai Egyesült Államokban – képregény készítése. • Gyűjtőmunka: kulturális hatások mindennapjainkban, pl. az amerikai és a kínai kultúra hatásának példái a mindennapokban. • Egy tipikus tájat bemutató képzeletbeli fotókiállítás ismertetőjének elkészítése pármunkában. • Hajónapló készítése földrajzi jellemzők felhasználásával, pl. Dél-Amerika képzeletbeli körülhajózása alapján.
--	---

- az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése
- a földrész népességföldrajzi tagolódásának megismerése
- a népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zóna kialakulási folyamatának értelmezése példákban.
- a farmgazdálkodás modellezése, a mezőgazdasági övezetesség átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel). Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése, a technológiai övezet jellemzése
- eltérő szerepű országok (világgazdasági nagyhatalom, felzárkózó erőterek, banánköztársaságok) földrajzi összehasonlítása
- Amerikai Egyesült Államok, mint világgazdasági vezető hatalom
- Brazília, mint gyorsan fejlődő ország
- a speciális földrajzi adottságok megismertetéséhez: szempontok megadása, gyűjtő-munkák, elemzések készítése

Ázsia:

- Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése)
- Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok
- kulturális sokszínűség Ázsiában
- Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát

veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon ○ Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok) ○ India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok ○ a „legek” földrésze: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése ○ természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése ○ Belső-ázsiai sivatagok: zárt fekvés következményeinek megértése ○ monszun vidék és terület: a kialakító okok összehasonlítása a forró és a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése ○ a világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése. ○ eltérő szerepkörű ország-csoportok: olaj-országok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció. népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatársaság, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, vándorló, nomád állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világ gazdasági hatalom (centrumtársaság)

	monokultúra, vadfoglás, farmgazdaság, egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bér munka, világ cég, tudásalapú társadalom, világ gazdasági nagyhatalom. vulkáni szigetív, kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. népessé grobbbanás, világ vallás, zarándokhely, zöld forradalom, technológia-átvitel, csúcstechnológia
Topográfiai ismeretek	Afrika Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet – afrikai - magasság, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv) Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó Amerika A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Parana-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC Ausztrália és Óceánia Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy – Artézi - medence, Nagy-korallzátony, Nagy – Vízválasztó - hegység, Új-Guinea Országok: Ausztrália, Új-Zéland Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington Ázsia A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél – kínai -

	hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép – szibériai - fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab) - öböl), Sárga-folyó, Tigris Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv - Jaffa, Tokió, Újdelhi
--	--

Témakör	Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A gazdaság természeti feltételeinek, a gazdasági ágazatok tevékenységeinek felismerése példákban. A családi bevétel és kiadás példáinak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Közgazdasági szemlélet alapozása az üzletekben vásárolható termékeket előállító gazdasági ágazatok tevékenysége közötti szoros kapcsolat és az egyes termékek árát befolyásoló sokféle tényező felismertetésével. A kreatív gondolkodás fejlesztése a piac működési alapelveinek, a kereslet és a kínálat szerepének köznap gyakorlati példákon keresztül történő megértése során. Gazdasági és pénzügyi nevelés, a felelős gazdálkodás megalapozása a családi gazdaság működésének helyzetgyakorlatokban való bemutatásával.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények / Tevékenységek
– Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan.	– ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;

– A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában. A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése. – A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése; a döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban. – Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása; mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik. – A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben. – Az energia hatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása. – A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. – Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása. – A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok	– népesség- és település-földrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le; – értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat; – megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket. – példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira; – érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett; – életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése); – foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük; Tevékenységek: • Pénzügyi döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal. • A piac és a tőzsde működésének bemutatása szimulációs játékkal • Munkaerőpiaci döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal. • Bankok portáljáról összegyűjthető ajánlatok alapján a bankokban igénybe vehető szolgáltatások megismerése. • Helyzetgyakorlat: az energiatudatos fogyasztói döntés meghozatala a környezeti és pénzügyi szempontok együttes mérlegelésével (pl. energiatakarékos izzó, napelemes akkutöltő, háztartási gépek energiaosztálya). • Adatgyűjtés internetről valutaárfolyamokkal kapcsolatosan, az adatok és a változások következményeinek közös értelmezése.
--	--

feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése. – Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése; a tényeken alapuló véleményformálás képességének támogatása. – A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás – Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései. – A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői. – A munka világának résztvevői és jellemzőik.	• Osztálykirándulás költségtervének elkészítése csoportmunkában. • Foglalkoztatási adatok gyűjtése és közös értelmezése, az adatok szemléletes megjelenítése. • Beszélgetés az internetes vásárlás, e-bankolás jellemzőiről, előnyökről, veszélyekről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén:

A várt eredmények a beszéd fogyatékos tanulók egyéni fejleszthetőségének figyelembe vételével értendők, a rendelkezésre álló dokumentumokban (anamnézis, személyi adatok, szakértői vélemény) foglaltakat alapul véve.

- legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássák azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét
- birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében
- legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével
- a közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen
- legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveget, földrészeket, országokat és tipikus tájakat

- ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket
- a tanulók átfogó és reális képzetrel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportjairól, országairól)
- legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban
- érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait
- legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét
- a topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni
- topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben, a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is
- legyenek képesek a társakkal való együttműködésre, alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket